

YÜNUS EMRE

Veli Velâyetnâmesi (haz. Hamiye Duran – Dur-sun Gümüšoğlu), Ankara 2010, s. 223-224; *Menâkıb-ı Hacı Bektaş-ı Veli: Velâyetnâme* (haz. Abdülbaki Gölpınarlı), İstanbul 1958, s. 48-49, 87-90; Niğdeli Kadı Ahmed, *el-Veledü's-şefik*, Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 4518, vr. 21^b; İbn Battûta, *Voyages*, II, 416; *Âşıkpaşaoğlu Tarihi* (haz. Nihal Atsız), Ankara 1985, s. 193-194; Ebülhayr Rûmî, *Saltuknâme* (haz. Şükrü Halûk Akalın), Ankara 1987-88, I-II; Lâmiî, *Nefehât Tercümesi*, s. 691; Şeyh Baba Yûsuf Sivrihisârî, *Mevhûb-ı Mahbûb* (haz. Ahmet Kartal), Eskişehir 2000, s. 529; Taşköprüzâde, *Osmanlı Bilginleri: eş-Şakâ-iku'n-nu'mâniyye fi-ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye* (trc. Muharrem Tan), İstanbul 2007, s. 69; Âşık Çelebi, *Meşâirü's-suarâ* (haz. Filiz Kılıç), İstanbul 2010, II, 689; Meccî, *Şekâik Tercümesi*, s. 78; Aziz Mahmud Hüdâyî, *Vâkı'ât-ı Üftâde*, Hacı Selim Ağa Ktp., Hüdâyî Efendi, nr. 574, s. 91, 237, 256, 274, 374; Baldirzâde Mehmed Efendi, *Vefeyâtname*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1381, vr. 4^a; a.mlf., *Rauza-i Evliyâ* (haz. Mefail Hızlı – Murat Yurtsever), Bursa 2000, s. 73; İsmâil Hakkı Bursevî, *Rûhu'l-beğân*, İstanbul 1306, I, 171; a.mlf., *Şerh-i Ebyât-ı Yunus Emre*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1521/2, vr. 40^a, 41^a; a.mlf., *Ferahu'r-rûh* (haz. Mustafa Utku), İstanbul 2002, III, 438; Belîğ, *Güldeste*, s. 71; İbrâhim Hâs, *Tezkiretü'l-Hâs*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4543, vr. 37^a-39^a, 168^a-169^b; Süleyman Şeyhî, *Bahrü'l-velâye*, Berlin Staatsbibliothek, nr. 1683, vr. 143^b; Gazzizâde Abdüllatif Efendi, *Hulâsatü'l-vefeyât*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2257, vr. 35^b; Hammer, *GOD*, II, 566; Mustafa Lutfi, *Tuhfetü'l-asrî fi menâkıbi'l-Mısır*, Bursa 1309, s. 73; Gibb, *HOP*, I, 165, 170-175; *Osmanlı Müellifleri*, I, 193; Bursalı Mehmed Tâhir, *Aydın Vilâyetine Mensûp Meşâih, Ulemâ, Şuara, Müverrihin ve Etubbânın Tercim-i Ahvâlî*, İzmir 1324, s. 31; M. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* (İstanbul 1919) (haz. Orhan F. Köprülü), Ankara 1976, s. 262-265, 273, 274, 296, 334; a.mlf., “Yünus Emre'nin Mezanı”, *Meydan*, sy. 20, İstanbul 1965, s. 24; Hüseyin Vassâf, *Sefine-i Evliyâ* (trc. Mehmet Akkuş – Ali Yılmaz), İstanbul 2006, I, 146-154; Mehmed Şemseddin, *Gülzâr-ı Mısri*, Mustafa Tatcı özel kütüphanesi, s. 63-84; Sâdık Vicdânî, *Tarikatler ve Silsileleri: Tomarı Turuk-ı Aliyye* (haz. İrfan Gündüz), İstanbul 1995, s. 155; Filibeli Ahmed Hilmi, *Hikmet Yazıları* (haz. Ahmet Koçak), İstanbul 2005, s. 91-113; Abdürrahim Şerif Beygu, *Erzurum Tarihi, Anıtları, Kitabeleri*, İstanbul 1936, s. 171-175; Abdülbâki Gölpınarlı, *Yünus Emre ve Tasavvuf*, İstanbul 1961, s. 63-64, 73-84, 100-101; H. J. Kissling, “Yünus Emre Divânı'nın Mukaddime Beyitleri Üzerinde Düşünceler”, *Uluslararası Yunus Emre Semineri, Bildiriler*, İstanbul 1971, s. 160-164; M. Necmettin Hacıeminoğlu, “Yünus'un Türkçesi”, *Atsız Armağanı* (haz. Erol Güngör v.dğr.), İstanbul 1976, s. 283-285; Cahit Öztelli, *Belgelerle Yunus Emre*, Ankara 1977, s. 6-7, 21 vd.; a.mlf., “Yünus Emre'nin Mezan ile İlgili Yeni Belgeler”, *TDL*, IV/38 (1954), s. 100-103; a.mlf., “Yünus Emre'nin Yeni Divanı Üzerine”, *Emre*, sy. 15, Eskişehir 1965, s. 11-13; Faruk Kadri Timurtaş, “Yünus Emre'nin Dili Üzerine Notlar”, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Ankara 1982, II, 405-412; Rıza Tevfik'in *Tekke ve Halk Edebiyatı ile İlgili Makaleleri* (haz. Abdullah Uçman), Ankara 1982, s. 36; Mikâil Bayram, “Yünus Emre Eski-

şehirli Olabilir mi?”, *25. Türk Dili Bayramı ve Yunus Emre'yi Anma Törenleri, 6-7 Temmuz*, Karaman 1985, s. 48-51; a.mlf., *Tarihin Işığında Nasreddin Hoca ve Ahi Euran*, İstanbul 2001, s. 50-52; Sezai Karakoç, *Yunus Emre*, İstanbul 1989; Hüseyin Ayan, “Risâletü'n-Nushîyye Üzerine”, *Yunus Emre Sempozyumu (Bildiriler)*, 2-5 Mayıs 1988, Ankara 1990, s. 121-126; Meliha Tapsız, *Bolulu Himmet: Divan, Manzum Tarikatnâme, Âdâb-ı Hurde-i Tarikat* (yüksek lisans tezi, 1995), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 165; B. Flemming, “Yünus Emre'nin Eserlerinin Metinsel Tarihinin Bazı Yönleri”, *Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri (Ankara, 7-10 Ekim 1991)*, Ankara 1995, s. 355-362; Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî* (haz. Cemal Kurnaz – Mustafa Tatcı), Ankara 2001, II, 1229-1230; İsmail Yaktı, *Yünus Emre'de Sembolizm: Çıktım Erik Dalına*, Ankara 2002; Ahmet Yaşar Ocak, *Sarı Saltık: Popüler İslâm'ın Balkanlardaki Destanı Öncüsü*, Ankara 2002, s. 78; a.mlf., “Sarı Saltık'ın Kimliği ve Tarihsel Rolü”, *Toplumsal Tarih*, sy. 97, İstanbul 2002, s. 25-30; Mustafa Tatcı, *Yünus Emre'nin Mürşidi Tapduk Emre*, Ankara 2012; a.mlf., “Yukan İllerde Bir Gezgîn Derviş: Yünus Emre (Azerbaycan Notları)”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sy. 58, Ankara 2011, s. 155-170; a.mlf. – Abdülkerim Erdoğan, *Bizim Yunus*, Ankara 2012; Turan Alptekin, *Bir Ene'l-Hak Şiiri Yunus Emre / Âşık Yunus ve Yunus'lar*, İstanbul 2007; a.mlf., “Yünus Şiirlerinin Stilistik ve Karşılaştırmalı Bir Çözümleme Denemesi İçin Giriş”, *TUBA*, XXIV/1 (2000), s. 9-56; Meşedihan Nemet, *Azerbaycan'da Pirlar*, Bakü 2010, s. 162; *Yunus Emre* (ed. Ahmet Yaşar Ocak), Ankara 2012; K. Foy, “Die Alttesten Osmanischen Transcriptions texte in gothischen Lettern II”, *MSOS*, V (1902), s. 233-293; Rıza Tevfik, “Yünus Emre Hakkında Biraz Daha Tafsilat”, *Büyük Duygu Mecmûası*, sy. 10, İstanbul 1329, s. 177-183; Azmi Avcioğlu, “Karaman'da Kirişçi Câmii”, *Konya*, sy. 34, Konya 1940, s. 1984-1985; M. Çağatay Uluçay, “Yünus Emre'nin Kabri Meselesi”, *Gediz*, VI/68, Manisa 1943, s. 5-7; Kâmil Kepecioğlu, “Yünus Emre Nerede Yatıyor?”, *Nilüfer*, sy. 4, Bursa 1945, s. 68; İbrahim Hakkı Konyalı, “Yünus Emre Nerelidir?”, *Yedigün*, sy. 626, İstanbul 1945, s. 5; a.mlf., “Karaman'daki Yünus Emre”, *TY*, V/319 (1966), s. 145-159; Mecdut Mansuroğlu, “Anadolu'da Türk Dili ve Edebiyatının İlk Mahsulleri”, *TDED*, I/1 (1946), s. 9-17; a.mlf., “Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Başlama ve Gelişmesi”, *a.e.*, IV/3 (1951), s. 215-219; Ömer Lütfi Barkan, “Kolonizatör Türk Dervişleri”, *VD*, II (1942), s. 270-304, 379-384; Adnan Sadık Erzi, “Türkiye Kütüphanelerinden Notlar ve Vesikalar I: Yünus Emre'nin Hayatı Hakkında Bir Vesika, I.”, *TTK Belleten*, XIV/53 (1950), s. 85-89; İsmail Tosun – Merdan Dinçkök, “Kula'daki Yünus Emre”, *TY*, V/319 (1966), s. 33-42; Şahabettin Tekindağ, “Büyük Türk Mutasavvifi Yünus Emre Hakkında Araştırmalar”, *a.e.*, VI/319 (1966), s. 169-174; Fethi Erden, “Yünus Emre Mezarları, Makâmları veya Başka Yünuslar”, *a.e.*, V/319 (1966), s. 183-187; Mehmet Kaplan, “Yünus Emre'nin İnsan ve Ahlâk Görüşü (Risâlet al-Nushîyya'nın Tahlili)”, *TDED*, XXI (1973), s. 65-82; Nihad Sâmî Banarlı, “Millî Tekevvünümüzde Yünus Emre'nin Yeri”, *KAM*, III/7 (1974), s. 37-46; Şinasi Tekin, “İkinci Bâyezîd Devrine Ait Bir Mecmûa”, *TUBA*, III (1979), s. 354; Hik-

met İlaydın, “Yünus Emre”, *TDL*, sy. 384 (1983), s. 514-522; Tahsin Ünal, “Yünus Emre'nin Sosyal ve Kültürel Çevresi”, *TK*, sy. 296 (1987), s. 31-38; Talât Tekin, “Yünus Emre'nin Gotik Harfle-riyle İki Manzûmesi”, *Erdem*, III/8, Ankara 1987, s. 367-392; Mürsel Öztürk, “Ahmet Yesevî, Hacı Bektaş-ı Veli ve Yünus Emre”, *a.e.*, III/9 (1987), s. 759-768; Orhan Kemal Tavukçu, “Yünus Şiirlerini Ayırt Etmeye Yönelik Bazı Tespitler”, *TUBA*, XXVIII/2 (2004), s. 59-84; Cihan Okuyucu, “Yünus Emre ve Âşık Paşa'nın Karışan Şiirleri”, *Kültür*, sy. 4, İstanbul 2006, s. 32-37; Franz Babinger, “Sarı Saltık Dede”, *İA*, X, 220-221.

MUSTAFA TATCI

YÜNUS b. HABİB

(يونس بن حبيب)

Ebû Abdîrrahmân (Ebû Muhammed)
Yünus b. Habîb ed-Dabbî
el-Basrî en-Nahvî
(ö. 182/798)

Basra dil mektebinin
tanınmış âlimi.

80 (699), 90 (709) veya 94 (713) yılında Bağdat'la Vâsıt arasında Dicle nehri kenarındaki Cebbûl köyünde doğdu. Dabbeoğulları'nın âzatlısı olduğundan Dabbî nisbesiyle anılır. Leys b. Bekir oğulları ya da Bilâl b. Hermî kabilesinin âzatlısı olduğu da söylenir. Tahsil hayatına Basra'da Hammâd b. Seleme'den nahiv okuyarak başladı. Daha sonra Arap dili âlimlerinden ve yedi kıraat imamından biri olan Ebû Amr b. Alâ'dan lugat, nahiv, kıraat, eyyâm, nâdir lugatlar, şiir, şiir rivayeti ve şiir tenkidi konularında ders aldı. Ayrıca kendisinden küçük olan Tayâfîsî'den hadis okudu. Hocaları arasında en çok Ebû Amr'dan yararlandı; kâtiplerinden sayılacak derecede ondan duyduklarını yazmış, nahiv ilminde onun yöntemini benimsemiş ve en çok onun görüşlerini aktarmıştır. Bu arada dönemin meşhur recez şairi Rû'be b. Accâc'ı henüz küçükken tanıdı ve ondan şiir dersi aldı. Babası oğlunu şiirde takıldığı yerleri sorması için zaman zaman Rû'be'ye gönderirdi. Yünus'un İbn Ebû İshak el-Hadramî'ye bizzat sorular sorduğu ve onun ilminden de faydalandığı nakledilir (Ma'mer b. Müsennâ, I, 376; Cumahî, I, 15, 17, 21; Ebû Bekir ez-Zübeydî, s. 32). Bunların dışında Ahfeş el-Ekber'in derslerine katıldı. Dönemin birçok dilcisi gibi o da çöle git-ti ve bedevî Araplar'dan dil ve edebiyat malzemesi derledi.

Yaşadığı dönemin dil ve edebiyat âlimlerinin çoğu Yünus b. Habîb'den ders okudu. Bunların başında Şibeveyhi gelir. Yünus'un nahve dair görüşlerinin en geniş

biçimde yer aldığı tek kaynak Sibeveyhi'nin *el-Kitâb*'dir. Bu eserde Halîl b. Ahmed'den sonra adı en çok geçen dilci Yünus olup yaklaşık 200 yerde zikredilerek görüşleri aktarılır. Bunun dışında Ali b. Hamza el-Kisâî, Halef el-Ahmer, Yahyâ b. Mübârek el-Yezîdî, İbn Ebû Uyeyne (Ebû Ca'fer Abdullah), Kutrub, Yahyâ b. Ziyâd el-Ferrâ, Ebû Ubeyde Ma'mer b. Müsennâ, Asmaî, Ebû Zeyd el-Ensârî, Ahfeş el-Evsat, İbn Sellâm el-Cumahî, Ebû Ömer el-Cermî de Yünus'tan ders alan âlimlerdir. İbnü'l-Cezerî, Yünus b. Habîb'den kıraat rivayet eden talebelerinin isimlerini de zikreder (*Gâyetü'n-Nihâye*, II, 406). Basra'da Halîl b. Ahmed'in yerine ders veren Yünus b. Habîb ilmi tartışmalar sonunda Kisâî'nin üstünlüğünü kabul ederek ders verme işini ona bıraktı. Yünus, 182 (798) yılında Basra'da vefat etti. Bu tarih 183 (799) olarak da kaydedilir. Tercih edilen görüşe göre seksen sekiz yıl yaşamıştır. 102 yıl yaşadığı da söylenir (İbn Hallikân, VII, 244; İbn Fazlullah el-Ömerî, VII, 60).

Kendini tamamen ilme adayan Yünus b. Habîb'in hiç evlenmediği rivayet edilir. Onun kuvvetli bir hâfızası olduğu zikredilir. Onun hâfızası, içine giren suyun kolayca çıkamadığı ağız dar bir testiye benzetilmiştir (Ebû Bekir ez-Zübeydî, s. 51; İbnü'l-Kiftî, IV, 68). Ebû Ubeyde Ma'mer b. Müsennâ'nın, "Yünus'un derslerine kırk yıl devam ettim, her gün not tuttuğum sayfaları onun ezberden söylediği bilgilerle doldurdum" şeklindeki söz de bunu desteklemektedir (Yâkût, XX, 65; İbnü'l-Kiftî, IV, 71). Yünus başta nahiv ve lugat olmak üzere lehçeler, nâdir lugatlar, şiir ve rivayeti, şiir tenkidi, ensâb, kıssa, tefsir, kıraat gibi ilimlerde geniş bilgiye sahipti; şiir râvisi olduğu kadar şiirin iyisini kötüsünden ayırt eden bir eleştirmendi. Onun döneminde bazı şairlerin şiirlerini Yünus'a göstererek değerlendirmelerini aldıkları rivayet edilir. Câhiz'e göre Yünus sahâbî Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den sonra en güzel Kur'an okuyan dört kişiden biridir (*el-Beyân ve't-tebyîn*, I, 368). Dönemin bir geleneği olarak Yünus'un nahiv ve lugat bilgisi Müberred tarafından diğer âlimlerle karşılaştırılmıştır. Müberred'e göre Ebû Zeyd el-Ensârî nahiv âlimiydi, ancak Halîl ve Sibeveyhi kadar âlim değildi. Yünus ise lugat bilgisinde Ebû Zeyd ile aynı olmakla birlikte nahvi Ebû Zeyd'den daha iyi bilirdi (Kemâleddin el-Enbârî, s. 126-127). Yünus'un Basra'da kurduğu ders halkasına birçok talebe ve edip yanında çölden gelen bedeviler de katılmıştır. Şair Mervân b. Ebû Hafsa, Basra'daki ders halkalarını

araştırdığını, Yünus'un halkasından daha geniş bir halka görmediğini söyler (İbn Abdürabbih, V, 306-307). Bazı talebeleri onun derslerine yıllarca devam etmiş, Ebû Ubeyde kırk yıl, Halef el-Ahmer yirmi yıl ve Ebû Zeyd el-Ensârî on yıl derslerinin müdavi-mi olmuştur.

Yünus b. Habîb'in lugat ve nahiv bilgisinin yer aldığı en önemli kaynak Sibeveyhi'nin *el-Kitâb*'dir. Sibeveyhi'nin Yünus'tan yaptığı nakillerin doğruluğu bizzat kendisi tarafından onaylanmıştır. Rivayete göre Sibeveyhi ölünce Yünus'a, "Sibeveyhi, Halîl'in ilmiyle alâkalı 1000 varaklık bir kitap yazdı" denir. Yünus şaşırarak, "Bu çocuk bunların hepsini ne zaman Halîl'den duymuş, kitabını bana getirin göreyim" der. Kitabı alıp inceleyince şunları söyler: "Onun benden yaptığı nakiller doğru olduğuna göre Halîl'den yaptığı nakiller de doğrudur" (Ebû Saîd es-Sîrâfî, s. 48; Ebû Bekir ez-Zübeydî, s. 49). Yünus'un nahiv ilmindeki yönteminin inceleneceği en önemli kaynak da *el-Kitâb*'dir. Bu esere bakıldığında onun dil çalışmalarında hem kıyas hem semâ yöntemini kullandığı görülür. Ancak hocası Ebû Amr b. Alâ gibi semâ yöntemine daha çok başvurduğu anlaşılmaktadır. Yünus, Araplar'dan topladığı dil malzemesini sadece aktarmamış, aynı zamanda bu malzemeyi ceyyid, hasen, kabih, câiz vb. terimlerle değerlendirmiştir.

Eserleri. Yünus b. Habîb'in lugat, nâdir kelimeler, tefsir ve atasözleriyle ilgili eserleri şunlardır: *Me'âni'l-Kur'ân*, *en-Nevâdirü'l-kebir*, *en-Nevâdirü's-şâgîr*, *el-Luğât*, *el-Emsâl*. Günümüze ulaşmayan bu eserlerden *en-Nevâdir*'in bazı kısımları Süyûtî'nin *el-Müzhir*'inde zamanımıza kadar gelmiştir. Süyûtî *en-Nevâdir*'i bulamadığını, yalnız Tâceddin İbn Mektûm *en-Nahvî* hattıyla yazılmış bazı bölümlerini gördüğünü söyler (*el-Müzhir*, II, 250); ancak eserin *en-Nevâdirü'l-kebir* mi yoksa *en-Nevâdirü's-şâgîr* mi olduğunu belirtmez. Sâgânî'nin *eş-Şevârid fi'l-luğâ*'sında Yünus'un *en-Nevâdir*'inde geçen şâz kullanımlara yer verilmiştir. Yünus'un *Me'âni'l-Kur'ân*'i ise Sibeveyhi, Ebû Ubeyde, Ahfeş el-Evsat ve Ferrâ'nın eserleriyle bugüne ulaşmıştır. Yine atasözlerine dair *Mecma'u'l-emşâl* (Meydânî) gibi kaynaklarda Yünus b. Habîb'den bilgiler aktarılır; bunlar muhtemelen *el-Emsâl*'den alınmıştır. Yünus'un nahiv alanındaki görüşlerini aktaran Sibeveyhi eserinde bazan bir bölümün tamamını onun görüşlerine dayanarak kaydeder (*el-Kitâb*, III, 423). Hüseyin Nassâr *Yünus b. Habîb* adlı bir eser kaleme almıştır (Kahire 1968).

BİBLİYOGRAFYA :

- Sibeveyhi, *el-Kitâb* (nşr. Abdüsselâm M. Hârûn), Kahire 1988, I, 389; II, 159, 204-205, 227; III, 339, 423; Ma'mer b. Müsennâ, *Mecâzû'l-Kur'ân* (nşr. Fuat Sezgin), Beyrut 1401/1981, I, 376; Cumahî, *Fuḥūlü's-şu'arâ'*, I, 15, 17, 21; Câhiz, *el-Beyân ve't-tebyîn*, I, 368-369; III, 290; a.m.f., *Kitâbü'l-Hayevân*, III, 210-211; V, 591; İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ'* (de Goeje), s. 41, 100-101, 376; İbn Abdürabbih, *el-İkdu'l-ferid*, V, 306-307; Ebû'l-Kâsım ez-Zeccâci, *Mecâlisü'l-'ulemâ'* (nşr. Abdüsselâm M. Hârûn), Kahire 1403/1983, s. 188, 259; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğâni*, VIII, 5; XVIII, 193; Ebû Saîd es-Sîrâfî, *Aḥbârü'n-nahviyyine'l-Başriyyin* (nşr. F. Krenkow), Beyrut 1936, s. 34-35, 43, 48; Ebû't-Tayyib el-Lugavî, *Merâti'bü'n-nahviyyin* (nşr. M. Ebû'l-Fazl İbrâhîm), Kahire 1375/1955, s. 21, 67, 86; Ebû Bekir ez-Zübeydî, *Ṭabakâtü'n-nahviyyin ve'l-luğaviyyin* (nşr. M. Ebû'l-Fazl İbrâhîm), Kahire 1984, s. 32, 49, 51, 53; Kemâleddin el-Enbârî, *Nüzhetu'l-elibbâ'* (nşr. M. Ebû'l-Fazl İbrâhîm), Kahire 1386/1967, s. 49-51, 126-127; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdebbâ'*, XX, 64-67; İbnü'l-Kiftî, *İnbâhü'r-ruvât*, II, 102; IV, 51, 68, 70, 71; İbn Hallikân, *Vefeyât*, VII, 244, 248; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlik*, VII, 60-61; İbnü'l-Cezerî, *Gâyetü'n-Nihâye*, II, 406; Süyûtî, *el-Müzhir* (nşr. M. Ahmed Câdelmevlâ v.dğr.), Kahire, ts. (Dâru İhyâi'l-kütübî'l-Arabiyye), II, 250; Dâvûdî, *Ṭabakâtü'l-müfessirin*, II, 385-386; Brockelmann, *GAL*, I, 97-98; Sezgin, *GAS*, VIII, 57-58, 266; IX, 49-51; M. Hayr el-Hulvânî, *el-Mufaşşal fi târihi'n-nahvi'l-'Arabî*, Beyrut 1399/1979, I, 202-207; Abdülâl Sâlim Mekrem, *el-Halekatü'l-mefkûde fi târihi'n-nahvi'l-'Arabî*, Beyrut 1413/1993, s. 276, 279, 282, 287-293; Abdullah el-Cebbûrî, "Yünus b. Habîb: Hayâtühü ve ârâ'üh", *Mecelletü Âdabi'l-Müstansırıyye*, I/1, Musul 1975-76, s. 97-136; Mahmûd Hüseyinî Mahmûd, "Mevkîf min Yünus b. Habîb", *MMLAÜr*, II/7-8 (1980), s. 125; Ali Bulut, "Yünus b. Habîb ve Nahivdeki Yöntemi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 18-19, Sam-sun 2005, s. 237-264; Abdülhüseyin el-Mübârek, "Yünus b. Habîb", *Mevsû'atü'l-Başrati'l-hadâriyye: el-Mevsû'atü'l-fikriyye*, Bağdad 1989, s. 218-226; R. Talmon, "Yünus b. Habîb", *EL²* (İng.), XI, 349.

ALİ BULUT

YÜNUS el-KÂTİB

(يونس الكاتب)

Ebû Süleymân Yünus b. Süleymân b. Kürd b. Şehriyâr el-Kâtib (ö. 135/752 civarı)

Emeviler devrinde yaşayan müzikşinas.

Medine'de doğdu ve orada yaşadı. Divan kâtipliği yaptığından Kâtib ismiyle tanınmıştır, Yünus el-Mugannî diye de anılır. Hüzmüz adlı İranlı bir fakihin oğlu ve Amr b. Zübeyr'in kölesidir. Küçük yaşta müzik eğitimine başladı ve bu alanda kendini yetiştirdi. Ayrıca Arap edebiyatı, tarih, hadis, hat ve hitabet konulu toplantıların yapıldığı bir aile ortamında büyüdü-